

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum aliqua peccata venialia post hanc vitam remittantur in purgatorio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

vt remissione priuetur, quæ est effectus charitatis: & si Dominus remittit, non est ex merito hominis: sed ex misericordia sua. Ex parte vero inherentiæ ad subiectum, peccatum poenam perpetuam habet, quia priuat hominem gratia, per quam potest peccatum remitti. peccato autem manente non soluitur poena, quia in operibus Dei nihil potest esse inordinatum. & ideo sicut homo qui se in puteum proiecit, vnde per se non possit exire, quantum est in ipso, faceret vt in perpetuum esset ibi: ita etiam qui mortaliter peccat quantum in ipso est, se in poenam æternam inducit. veniale autem peccatum, cum non sit contra charitatem, non meretur poenam æternam ex specie peccati: nec ex parte inherentiæ ad subiectum per se loquendo, quia non priuat gratiam, sed per accidens fit irremissibile peccato mortali coniunctum, in quantum est in subiecto priuato gratiæ: & sic per accidens punitur poena æterna.

In corp. art.

Ad primum dicendum, quod ratio illa procedit de causa poenæ æternæ ex specie actus: sic autem veniale peccatum non meretur poenam æternam, sed alio modo vt dictum est.

In corp. art.

Ad secundum dicendum, quod acerbitas poenæ directe respondet quantitati peccati: sed æternitas poenæ respondet indelebitati ipsius, quæ quidem conuenit aliquando veniali peccato per accidens, vt dictum est.

In corp. art.

Ad tertium dicendum, quod illa impenitentia facit peccatum in spiritum sanctum, quæ opponitur charitati, quæ est donum spiritus sancti. vnde non penitens de veniali, quia non est contrarium charitati, non facit peccatum in spiritum sanctum: sed tamen in quantum est coniunctum mortali cum finali impenitentia per accidens habet indelebitatem, vt dictum est.

In solut. preceden. & in corp. art.

Ad quartum dicendum, quod ille qui non penitet de veniali, non penitet autem de mortali, non habet impenitentiam, quæ repugnet remissioni peccati. vnde non est causa poenæ æternæ.

Ad quintum dicendum, quod non pro maiori parte culpæ ipsius venialis, peccatum veniale coniunctum mortali diutius punitur: sed pro indelebitatem quæ prouenit ex adiuncto, vt dictum est. & tamen non semper hoc est verum, quod peccata venialia adiuncta peccato mortali sunt minora quæ adiuncta charitati: quinimmo plerumque sunt maiora, vt pote procedentia ex maiori libidine, quam charitas non refranat. In his vero qui sunt perfectæ charitatis, venialia peccata vt plurimum accidunt ex aliqua surreptione, & cito virtute charitatis remittuntur, secundum illud 2. Paral. 30. Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt dominum Deum patrum suorum, & non imputabitur eis, quod parum sanctificati sunt.

Ad sextum dicendum, quod peccatum postquam transit actu potest manere reatu, quæ non tollit quælibet mutatio voluntatis: sed solum illa quæ charitas operatur.

Ad septimum dicendum, quod poena peccati venialis etiam cum in inferno punitur, mitigatur quantum ad acerbitatem, quamuis grauius puniatur quam ab homine puniretur, quia maiorem grauitatem habet secundum quod comparatur ad Deum, prout punitur a Deo, quam secundum quod comparatur ad hominem, prout punitur ab homine.

Ad octauum dicendum, quod non est possibile, quod aliquis decedat cum originali peccato & veniali absque mortali: quia ante usum rationis puer excusatur a peccato mortali, ita vt si etiam committat actum qui de genere suo sit peccatum mortale, non incurrit reatum mortalis peccati, eo quod nondum habet usum rationis, vnde

de multo magis excusatur a reatu peccati venialis, quod excusatur a reatu peccati mortalis, multo magis excusatur a reatu peccati mortalis, sed postquam habet usum rationis, peccat mortaliter, si non facit quod in se est ad quærendam suam salutem: si autem faciat, gratiam consequetur, quam in minus erit ab originali peccato.

Ad nonum dicendum, quod licet præcepta affirmatiua cõiter loquendo non obligent ad semper, in hoc est homo naturali lege obligatus, vt primo in sollicitus de sua salute, secundum illud Mart. 6. Primum querite regnum Dei. Vltimus enim finis naturalis cadit in appetitum, sicut prima principia naturalia primo cadunt in apprehensionem. Sic enim omnia desideria præsupponunt desiderium ultimi finis, sicut omnes speculationes præsupponunt speculationem primorum principiorum.

Ad vltimum dicendum, quod licet in his que sunt de uerlarum rationum, sit proportio finita, id est, quod imperfectius est, quantumcumque præcatur, non potest equari ei quod est perfectius. Nigredo enim quantumcumque intendatur semper est imperfectior albedine. Poena autem proprie debetur peccato mortali, & priuatio diuinæ visionis, qualis poena non correspondet peccato veniali: & ideo impossibile est poenam debitam peccato veniali æquari poenam que peccato mortali debetur. Vel dicendum, quod poena sententiæ inferri in inferno pro peccato mortali & veniali non distat in infinitum, cum amba sint finita, & correspondeat conuersioni ad bonum eorumque, ut etiam in peccato mortali est finita, quamuis forte morsus conscientia quæ de ueris, incomparabiliter sit maior in uno quam alio, distans autem a pena peccati mortalis a veniali est ex auerione a Deo, quæ tamen est in mortali ex qua peccato priuatio diuinæ visionis, non autem per peccatum veniale, per accidens, ut dictum est: nec tamen sequitur multiplicatione venialium fiat poena secundum remissionem æqualis poenæ peccati mortalis, sed secundum extensionem, quia pluribus modis puniatur, & sic ratio non sequitur.

ARTICVLVS XI.

Utrum peccata venialia post hanc uitam remittantur in purgatorio.

Veritas queritur, utrum peccata venialia post hanc uitam remittantur in purgatorio & uideatur quod non. Dicitur enim Eccle. 1. si gnus fuerit præcisum, ubicumque ceciderit, illud siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, sed præcisum minus sit per mortem, ergo post mortem in illo statu manebit semper in quo moritur. Non ergo post mortem remittitur homini aliquod peccatum. ¶ Præter. Peccatum non immutatur, nisi mutata sit causa peccandi, quæ erat causa ipsius peccati, peccatum tollitur effectus causa manente: sed uoluntate post mortem non potest mutari, sicut nec angelus post mortem: hoc enim hominis mors est, quod angelus uoluntatis: ut Damasc. dicit. ergo peccatum veniale non potest remitti post hanc uitam. Sed dicitur quod peccatum mortale, quia simpliciter est uoluntatis, requirit ad sui remissionem actualem mutationem uoluntatis, non autem peccatum originale, quia non est uoluntatis, sed per se est uoluntatis, nec peccatum ueniale, quia non est simpliciter uoluntatis, sed eo quod non potest homo uitare, quin ueniale sit.

Vide in Pfal. cum pramiffisset, Beati quorū remiffa sunt iniquitates, quasi exponens subdit, Beatus vir cui nō imputatur peccatum Dominus. Imputatur autē peccatum alicui inquantū per ipsum impeditur homo a cōsecutione vltimi finis, q̄ est beatitudo eterna, a qua impeditur homo per peccatum, & rōne culpæ, & rōne reatus pœnæ. Ratione q̄dem culpæ, q̄a cum beatitudo eterna sit perfectum bonum hominis, non cōpatitur secum aliquam bonitatis minorationem. Ex hoc autem ipso q̄ aliquis actum peccati cōmiffit, incurrit quādam boni minorationem: inquantū. factus est vituperabilis, & indecentiam quādam habens ad tantum bonum. Ex hoc vero q̄ reus est pœnæ, & impeditur a beatitudine perfecta, q̄ oēm dolorem & pœnā excludit. Fugit enim ibi dolor & gemitus, ut dī lfa. 35. Verūq; tñ horum aliter impedit in peccato mortali, & aliter in peccato veniali. Nā in peccato mortali patitur homo bonitatis minorationē, per priuationem principij ductentis ad finem. s. per priuationem charitatis: sed in peccato veniali patitur homo minorationem, & impedimentum per quādam indecētiam actus, quasi impedimento existente in ipso actu quo pergendū erat in finem: saluo tamen principio inclinante. Sicut enim graue potest impediri, ne perueniat deorsum, vel pp̄ corruptionem grauitatis in ipso, vel pp̄ aliquod impedimentum occurrens, quo impeditur motus eius ne ad finem naturalem perueniat. Ex parte etiam reatus pœnæ est differentia. Nam per peccatum mortale, meretur quasi inimicus effectus pœnæ exterminatē: per peccatum vero veniale pœnam corrigentem. Aliter ergo remittitur peccatum veniale, & aliter mortale. Nam quātum ad culpam, ad hoc q̄ peccatum mortale non impuretur, oportet q̄ tollatur impedimentum, quod erat ex corruptione principij per nouam charitatis & gratiæ infusionem. hoc autem non requiritur in peccato veniali, quia charitas manebat: sed oportet q̄ tollatur impedimentum per aliquem forte impulsū repugnantem impedimento, quod erat appositum ex obice venialis. Sicut impedimentum quod contingit ex graui corruptione, nō potest tolli nisi per iteratam eiusdem generationē: impedimentū vero quod esset ex aliquo obice appposito, tollitur per aliquē violentum motum remouētē ipsū obicem. Sic ergo & veniale quātum ad culpam remittitur per feruorem charitatis, mortale vero per gratiæ infusionē. Quantum ad pœnā autē peccatum mortale non remittitur, quia habet pœnā interminabilem & eternā: peccatum vero veniale remittitur per exsolutionē pœnæ tēporalis finitæ. Et hoc quidem quomodo vtrunq; possit remitti in hac vita, satis manifeste apparet: sed in futura vita mortale peccatū nunquā potest remitti quantum ad culpam. Nō enim post hanc vitam, aīa immutatur essentiali immutatione per gratiæ & charitatis infusionem de nouo: culpa autem non dimiffa, nec pœna remittitur, vt supra dictum est. sed de peccato veniali quidam dixerunt, q̄ in habitibus charitatem semp̄ dimittitur in hac vita quantum ad culpam: sed post hanc vitam dimittitur quantum ad pœnā, per pœnæ solutionem, sed hoc quidem satis probabile v̄ in his, qui cum vsū rōnis ex hac vita recedunt. Nō enim est probabile, q̄ aliquis in charitate existens, & cognoscens sibi mortē imminere nō moueatur motu charitatis, & in Deū & cōtra oīa peccata que fecit, etiam venialia & hoc sufficit ad remissionem venialium quantum ad cul-

pam, & fortassis etiā quantum ad pœnam, si sit in fa dilectio: sed quandoq; contingit q̄ aliqui in ipso actibus peccatorū venialium, vel in proposito venialiter peccandi occupant somno, vel aliqua passione auferente vsū rōnis, & praueniuntur moro: antequam possint habere vsū rōnis. Quibus manifestum est, q̄ in hac vita peccata venialia non remittuntur. & tñ propterea non impediuntur peruenire a vita eterna, ad quam nullo modo perueniunt nisi oīno immunes ab omni culpa effecti, & ideo oportet dicere, q̄ venialia remittuntur eis post hanc vitam, etiam quantum ad culpam, eo modo, quo remittuntur in hac vita. s. p̄ actum charitatis in Deum repugnantē venialibus in hac vita commissis. Quia tñ post hanc vitam non est status merendi, alioquin motus in eis tollit quidem impedimentum venialis culpæ: non tamen meretur absolutā, vel diminutionem pœnæ, sicut in hac vita.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod peccatum veniale non mutat statum vel locum hominis, est quoddam impedimentum quo differtur hominis a cōsecutione vltimi finis.

AD SECVDVM dicendū, q̄ in futura vita non est aliqua essentialis immutatio voluntatis. Equatur ad finē, vel quantum ad charitatem vel gratiam: tñ est tñ esse aliqua accidentaliter immutatio per corruptionem impedimenti. Nam remouens prohibens est mouens per accidens, ut dicitur in 8. Phis.

AD TERTIVM dicendum, q̄ eiusdem rōnis est voluntas feratur in appetitum vniuersi cōtrarij, & detestationem alterius. Nullus autem habens liberi arbitrij potest inchoare nouam vitam, quod est per gratiæ infusionem, nisi appetat & amet gratiæ bonum, & ideo oportet q̄ detestetur omnia repugnans: ita tñ q̄ peccata mortalia quæ propriam voluntate committit, & directe contrariatur gratiæ in speciali detestatur, ut sic remota causa succedat gratiæ per displicentiā peccati mortalis, voluntatis effectus. s. priuatio gratiæ per eius infusionem: peccatum autem originale non ex propria voluntate huius personæ contractum est, peccatum autem veniale est quidem propria voluntate huius personæ commissum: non tamen est causa priuationis gratiæ, unde non requiritur displicentia in particulari, sed in vniuersali tantum, in quantum habet aliquam rationem repugnantem ad gratiam.

AD QVARTVM dicendum, q̄ habitualis displicentia non sufficit ad remissionem venialis, sed requiritur actualis, sufficit tamen generalis.

AD QVINTVM dicendū, q̄ remissio culpæ venialis nō facit profectū spirituale per se. s. quantum ad augmentum spirituales boni: sed solum per accretionem scilicet quantum ad remotionem impedimenti.

AD SEXTVM dicendum, q̄ meritum gloriæ spiritualis, vel accidentaliter pertinet per se ad profectum spirituale, qui est per augmentum spirituale boni. unde est similis ratio.

AD SEPTIMVM dicendū, q̄ anima post mortem transit in alium statum angelis conformem. In eadem rōne nō potest peccare venialiter, sicut Angelus, quia non remanet in ea charitatis habitus: est causa remissionis peccati venialis potest tamen post mortem ei remitti peccatum veniale.

AD OCTAVVM dicendū, q̄ vitare peccatum veniale potest intelligi dupliciter. Vno modo, secundum rā negationē, & sic nō meretur vitā eterna q̄ dormiens non peccat venialiter, & tamen nō meretur

Ar. preced.
in corp. art.
& ad j. arg.

Alio modo, secundum aliquam affirmationem, secundum quod dicitur ille vitare peccatum veniale qui vult non peccare venialiter, & quia ista voluntas potest esse ex charitate, & ideo vitare peccatum veniale potest esse meritorium vite æternæ, sed peccare venialiter non repugnat charitati, unde non meretur poenam æternam.

Ad nonum dicendum, quod remissio venialis peccati in purgatorio quantum ad poenam est ex parte purgatorii, quia homo patiendo exsoluit quod debet, & ita cessat reatus: sed quantum ad culpam non remittitur per penam, neque secundum quod actus sustinetur, quia non est meritoria: neque secundum quod recogitur. Non enim esset motus charitatis quod aliquis deestaretur peccatum veniale propter penam: sed magis esset motus timoris servilis vel naturalis. Remittitur ergo in purgatorio veniale, quantum ad culpam virtute gratiæ: non solum secundum quod est in habitu, quia sic compatitur veniale peccatum: sed prout exit in actum charitatis detestantis veniale peccatum.

Ad x. dicendum, quod nullus potest mereri remissionem futuræ culpæ: potest tamen mereri statim purgatorii, in quo fit sibi culpa remissibilis.

Ad xi. dicendum, quod post mortem non erit aliquis motus novus voluntatis, qui non præcessit in hac vita in aliqua radice vel natura vel gratiæ. Multi tamen actuales motus voluntatis erunt post hanc vitam, qui non sunt modo, quia alii etiam erunt secundum ea, quæ tunc cognoscuntur & experiuntur.

Ad xii. dicendum, quod quando antecedens & consequens alicuius conditionalis sunt simul, quicquid potest stare cum antecedente, potest stare cum consequente: sed quod non sunt simul, hoc non est necessarium. Sequitur enim si animal vivit, quod morietur: non tamen quicquid potest stare cum vita, potest stare cum morte: & similiter non quicquid potest stare cum gratia finali, potest stare cum gloria.

Ad xiii. dicendum, quod non oportet illud quod est medium quantum ad aliquid, esse medium quantum ad omnia. Status ergo purgatorii medius est quidem quantum ad aliqua, inter statum præsentis vitæ, & statum gloriæ, non tamen quantum ad hoc quod fit ibi culpa sine poena vel poena sine culpa.

Ad xiiii. dicendum, quod omnia sacramenta novæ legis sunt instituta ad conferendum gratiam. Non autem requiritur ad remissionem peccatorum venialium novæ gratiæ infusio, ut dictum est, & ideo nec extrema unctio; nec aliqd sacramentum novæ legis est principaliter institutum contra peccata venialia, licet per ea peccata venialia remittantur: sed est instituta extrema unctio ad reliquias peccatorum tollendas.

Ad xv. dicendum, quod licet ex corruptione corporis sit aliqua causa venialium, non tamen venialia sunt sicut in subiecto in corpore; sed in anima, unde non sunt dispositiones materiæ, sed formæ.

Ad xvi. dicendum, quod illa ratio non concludit, quod peccatum veniale in purgatorio non remittatur, sed quod statim ibi non remittatur, & hoc satis videtur probabile.

Ad xvii. dicendum, quod sicut iam dictum est, remissio culpæ non fit per poenam, sed per usum gratiæ, quæ est effectus divinæ misericordiæ.

ARTICULUS XII.

De remissione peccatorum venialium in hac vita.

DE DECIMO QUANTUM DE REMISSIONE PECCATORUM VENIALIUM IN HAC VITA, UTRUM SIT REMISSIO

per aspersionem aquæ benedictæ, unctioem corporis, & huiusmodi, & videtur quod non. Conferre enim gratiam est proprium sacramentorum novæ legis: sed huiusmodi non dicuntur esse sacramenta, ergo non conferunt gratiam. Non ergo per ea fit remissio alicuius culpæ.

¶ 2. Præter. Peccatum mortale non potest stare simul cum gratia, cum qua tamen potest stare veniale, & sic infusio gratiæ sufficit ad remissionem peccati mortalis: non autem sufficit ad remissionem peccati venialis, videtur ergo quod plus requiritur ad remissionem peccati venialis quam ad remissionem peccati mortalis: sed per prædicta non potest remitti peccatum mortale, ergo multo minus peccatum veniale.

¶ 3. Præter. Peccatum veniale remittitur per actum charitatis: sed actus charitatis ex præmissis causari non potest, sed ab extrinseco procedit, ergo per prædicta peccatum veniale remitti non potest.

¶ 4. Præter. Huiusmodi æqualiter se habent ad omnia peccata venialia. Si ergo per ea remittitur unum peccatum veniale, pari ratione remittuntur omnia, & sic fit remittuntur quantum ad culpam, frequentissime illi qui sunt absque peccato mortali possunt dicere, Peccatum non habemus, quod est contra id, quod habemus prime Ioan. 1. & si per huiusmodi remittatur peccatum etiam quantum ad poenam, plurimi statim post mortem ad coelum evolabunt, purgatorii poenam non sentientes, quod videtur inconueniens, non ergo per prædicta peccata venialia remittuntur.

SED CONTRA est, quia nihil in Ecclesiæ observantijs agitur frustra: sed in benedictione aquæ fit mentio de remissione culpæ, ergo aliqua culpa per aspersionem aquæ benedictæ remittitur, non autem culpa mortalis, ergo venialis.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, per fervorem charitatis peccata venialia remittuntur, & ideo quæcumque nata sunt excitare fervorem charitatis, possunt causare remissionem peccatorum venialium. Actus autem charitatis ad voluntatem pertinet. Quæ quidem tripliciter ad aliquid inclinatur: aliquando quidem ex sola ratione aliquid demonstrante: aliquando autem ex ratione simul & aliquo interiori instinctu, qui est a causa superiori. Deo: aliquando autem cum hoc etiam ex inclinatione habitus inhaerentis. Sunt quidem quedam, quæ causant remissionem peccati venialis, in quantum inclinant voluntatem ad ferventem charitatis actum secundum tria prædicta, & sic per sacramenta novæ legis venialia peccata remittuntur: quia & ratio ea considerat, ut quædam salutare medicinas, & divina virtus in eis secretius operatur salutem, & etiam per ea confertur habitualis gratiæ donum. Quædam vero sunt, quæ causant remissionem venialis peccati secundum duo prædictorum. Non enim causant gratiam, sed excitant rationem ad aliquid considerandum, quod excitet charitatis fervorem, & et pie creditur, quod virtus divina interiori operetur excitando dilectionis fervorem, & hoc modo aqua benedicta, benedictio pontificalis, & huiusmodi sacramentalia causant remissionem peccati venialis. Quædam vero sunt, quæ causant remissionem venialis peccati solummodo excitando charitatis fervorem, per modum considerationis, sicut oratio dominica, iunctio pectoris, & alia huiusmodi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod non est necessarium ad remissionem peccati venialis, quod nova gratia conferatur, & ideo potest peccatum veniale remitti per aliquid, quod non est sacramentum.

AD

Ar. præced.

In initio huius ar. posuit